

A L'ESCOLA *PLOUEN POEMES!*

PROPOSTES, RECURSOS I ESTRATÈGIES
PER TREBALLAR LA POESIA

Vanesa Amat
M. Carme Bernal
Isabel Muntañá

Eumo Editorial

Primera edició: octubre de 2017

© Vanesa Amat, M. Carme Bernal i Isabel Muntaña

© d'aquesta edició:

Eumo Editorial. C. de Perot Rocaguinarda, 17. 08500 Vic

www.eumoeditorial.com - eumoeditorial@eumoeditorial.com

—Eumo és l'editorial de la UVic-UCC—

Foto de la coberta: Musta Gràfica

ISBN: 978-84-9766-615-2

Índex

Presentació, p. 3

Àmbit 1. Lectura en veu alta o recitació de poemes, p. 4

Presentació del llibre *Plouen poemes!*

Lectura en veu alta per part del mestre. El vers de cada dia!

Lectura en veu alta per part de l'alumne. L'hora dels recitadors!

Àmbit 2. Descoberta del llibre, p. 7

L'aspecte formal del llibre i els diferents apartats

Laboratori de lectura

De la lectura individual a la lectura compartida. Trio un poema!

Àmbit 3. Elements lingüístics i literaris. Interpretació, creació i recreació, p. 11

Propostes per a la interpretació. Què hi ha al fons del poema?

Propostes per a la creació i la recreació

PRESENTACIÓ

Plouen poemes! és una antologia que ofereix als infants una oportunitat per dir, sentir, llegir o compartir poesia amb altres infants i amb els adults del seu entorn. En aquest sentit, les propostes que es presenten a continuació recullen diferents possibilitats per utilitzar l'antologia a l'escola com a eina d'aprenentatge i de gaudi. Les propostes pretenen apropar la poesia als infants i joves, i desenvolupar la sensibilitat literària i el gust per llegir. Es tracta d'accions didàctiques que els mestres poden adaptar segons l'edat dels alumnes o la tipologia del grup.

Aquestes propostes es divideixen en tres àmbits i es poden dur a terme en l'ordre que es consideri oportú, tenint en compte els objectius didàctics que es pretenen aconseguir en cada cas, així com les necessitats dels infants. En conjunt, les intervencions didàctiques proposades afavoreixen, d'una banda, la presència de poesia a l'escola en diferents moments i, de l'altra, la descoberta i l'anàlisi dels recursos que s'amaguen en alguns textos poètics. Els àmbits són els següents:

1. Lectura en veu alta o recitació de poemes
2. Descoberta del llibre
3. Elements lingüístics i literaris. Interpretació, creació i recreació

ÀMBIT 1. LECTURA EN VEU ALTA O RECITACIÓ DE POEMES

Els poemes d'aquest llibre contenen elements propis del gènere, com ara la musicalitat o la rima, que els fan especialment atractius per ser compartits oralment com una experiència de lectura o d'audició dels textos. Tenint en compte aquests elements, és necessari que els nens i nenes escoltin poesia de manera habitual a l'escola, en diferents moments i situacions, fugint sempre del tòpic de considerar-la un afegit o un complement per a les celebracions del curs de l'any (Castanyada, Sant Jordi, etc.) que tenen lloc a l'escola.

Objectius

- Desenvolupar la sensibilitat artística i literària
- Fomentar l'atenció, la concentració i el gust per l'escolta de les paraules
- Oferir un model de recitació poètica
- Afavorir la comprensió del poema
- Adquirir estratègies per a la recitació o la lectura en veu alta de poesia
- Presentar l'antologia als alumnes com una eina de gaudi

1.1. Presentació del llibre *Plouen poemes!*

Material

- Llibre
- Faristol
- Bastó de pluja (instrument musical de percussió)
- Objectes que identifiquin elements dels poemes que es vulguin recitar
- Capsetes per als objectes

Propostes

- Podem començar creant un ambient de curiositat i atenció amb el bastó de pluja, que podem fer sonar mentre diem l'exclamació del títol: «Plouen poemes!». Convé que ensenyem el llibre i el posem en un faristol per tal que acompanyi la sessió.
- Tot seguit, verbalitzarem un embarbussament, una dita o un joc lingüístic seleccionat del conjunt que introdueix els diferents apartats de l'antologia i convidarem els alumnes a repetir o a acompanyar la recitació d'aquestes produccions.
- A poc a poc, obrirem una de les capsetes, en traurem l'objecte i el mostrarem. Aquest objecte s'ha de caracteritzar per la simplicitat, perquè l'objectiu és permetre que els alumnes estiguin expectants a les paraules i copsin millor el sentit del poema.

- Després recitarem el poema seleccionat de l'apartat corresponent. Es tracta de triar un poema de cada apartat de manera que els alumnes puguin veure la relació temàtica entre el poema recitat i l'embarbussament o la frase feta que s'ha fet servir per introduir-lo. Cal tenir en compte com vol ser dit cada poema, perquè el sentit del text, la intenció de l'autor o el tipus de llenguatge en determinen la lectura o recitació: el to, el ritme de lectura (lent o ràpid), les pauses després de determinats versos, l'èmfasi en alguns mots claus, etc. Cal evitar dir tots els poemes de la mateixa manera o caure en una cantarella.
- En el decurs de la recitació, l'expressió facial s'ha de correspondre amb el to del poema, sense exageracions ni actituds histriòniques.
- Per tancar la sessió podem tornar a fer sonar el bastó de pluja i mostrar el llibre perquè els alumnes s'adonin que tenen la possibilitat de recuperar els poemes recitats si el llegeixen individualment.

Exemple

Vegeu aquestes imatges a <https://youtu.be/hC9Xl4u-Fi4>

1.2. Lectura en veu alta per part del mestre. El vers de cada dia!

Material

- Llibre
- Faristol (opcional)

Propostes

- Busquem un moment diari per llegir poesia a l'aula. Es pot iniciar el dia amb un poema, però també llegir poemes en diferents moments segons les vivències o experiències que es duen a terme. A poc a poc, aquesta pràctica habitual formarà part de la dinàmica de la classe, de manera que els infants percebran que la poesia pot formar part de la seva vida a l'aula.
- Creem un moment lúdic o reflexiu a través de la lectura del poema. Es pot llegir en veu alta i parlar del que ens suggereix o ens fa sentir; i després rellegir-lo per centrar-nos més en les paraules i en la musicalitat dels versos i poder acordar quin vers volem anotar a la pissarra perquè ens acompanyi al llarg del dia.

Exemples

- «Bombolles», de Joana Raspall (p. 103). Aquest poema es pot fer servir per crear un moment lúdic a l'aula.
- «Gos abandonat», de Salvador Comelles (p. 73). Aquest poema que pot convidar els infants a la reflexió.

1.3. Lectura en veu alta per part de l'alumne. L'hora dels recitadors!

Material

- Llibre
- Faristol (opcional)

Propostes

- Cal que establim la finalitat de la lectura en veu alta de poemes. Els objectius poden ser diversos, però s'han d'explicitar perquè l'alumne els pugui conèixer: per compartir una estona agradable amb els companys, per fer un recital poètic a diferents públics, per fer una ruta literària, etc.
- Un cop conegut l'objectiu de la lectura, cal preparar-la. En el cas de la poesia, per llegir-la adequadament cal entendre'n el sentit. A vegades algunes paraules, expressions o estructures usades en determinats poemes requereixen un treball previ d'interpretació que obliga a exercitar la capacitat de fer inferències. Per això, el mestre pot llegir un poema, a continuació explicar-ne el sentit per justificar el tipus de lectura que ha fet i, finalment, rellegir-lo per fer-ho evident.
- Pot ser interessant escollir poemes d'un mateix àmbit temàtic (un apartat del llibre) i que, per parelles, els infants intentin buscar una manera de verbalitzar-ne el contingut i facin una proposta de com creuen que podria ser dit o llegit el poema triat. Segons l'edat o les necessitats dels alumnes, caldrà un acompanyament per part del mestre, que haurà d'ajudar a resoldre aquesta tasca.

Exemple

- «El cargol», de Josep Carner (p. 16). Les característiques d'aquest poema permeten que l'infant es posi a la pell del cargol i s'imagini la situació que el porta a exclamar-se. Aquest apropament al sentit del poema l'ajudarà a llegir el poema amb el to adequat.

ÀMBIT 2. DESCOBERTA DEL LLIBRE

Tenir un llibre de poesies a les mans i llegir-lo ha de poder ser un acte habitual a l'escola i a casa. De vegades sembla que els infants només puguin llegir àlbums, llibres d'imatges, còmics, novel·les o contes. Un llibre de poesies convida a reflexionar, a pensar i a gaudir de les paraules. En el cas de *Plouen poemes!* pot ser adient presentar l'obra per conèixer les parts que la constitueixen i la seva estructura. Es pot parlar dels tipus de poesies que componen el llibre i dels seus autors: n'hi ha que escriuen per a adults i n'hi ha que escriuen per a infants. Es pot dir que la poesia no sempre és trista ni intimista, sinó que de vegades pot ser lúdica o pot explicar una història.

Objectius

- Conèixer el llibre, la seva estructura i els elements que el constitueixen
- Establir associacions entre obres i autors
- Fomentar l'hàbit lector

2.1. L'aspecte formal del llibre i els diferents apartats

Material

- Llibre

Propostes

a) Exploració de la part externa del llibre: coberta i contracoberta

- Podem ensenyar llibre, situat en un faristol, fullejar-lo i aturar-nos a la coberta. Es pot optar per parlar de la mida i dir que ens cap al calaix, a la motxilla, etc. També podem repartir-ne uns quants exemplars, de manera que els infants el puguin veure en petits grups.
- Caldrà fer-los observar la coberta i la contracoberta del llibre, que són les parts que ens permetran contextualitzar-ne el contingut. Els elements visuals i textuais de la coberta i la contracoberta ajudaran els infants a fer inferències i hipòtesis. També podem parlar de les solapes, on hi ha la informació de les compiladores i de l'il·lustrador.
- És important que reflexionem sobre el sentit del títol: què ens suggereix, què ens imaginem que podem trobar a dins del llibre, etc., i que posem èmfasi en l'exclamació, que té un paper important perquè és el factor sorpresa que acompanya la poesia.
- Podem parlar de la il·lustració de la coberta: fixar-nos en l'element tipogràfic que forma la pluja, en què representa el dibuix, etc.

b) Exploració de la part interna del llibre: pròleg, apartats, índex, etc.

- Quan explorem la part interna del llibre és el moment de comprovar si les prediccions sobre el contingut que havíem fet a partir de la coberta i la contracoberta són certes.
- La lectura del pròleg ens serveix per descobrir el significat del títol i les exclamacions que acompanyen la portada. Descubrim, també, que *Plouen poemes!* és una antologia en què es vincula la poesia als recursos de la tradició oral.
- Podem analitzar els fulls de color blau que separen els diferents apartats: embarbussaments, cançons, etc. També podem proposar que per parelles o en grups petits esbrinin quin és el tema de cada apartat a partir de la lectura d'aquests recursos de la tradició oral, amb l'argumentació corresponent.
- Fullejant el llibre, els infants es poden adonar que els poemes han estat creats per diversos autors. En podem parlar i els podem demanar si en coneixen algun: pel nom d'un carrer, una plaça, una biblioteca, etc.
- Caldrà fer-lo adonar que la informació sobre cada poema (autor, llibre en què es va publicar per primer cop, etc.) figura a l'índex, al final del llibre.
- Podem ensenyar-los els dibuixos, dir que només acompanyen el text i aprofitar l'ocasió per parlar de la tècnica que ha fet servir l'il·lustrador. Es pot visualitzar el vídeo que es troba a l'enllaç següent: <https://vimeo.com/210114784>.

2.2. Laboratori de lectura

Els laboratoris de lectura són activitats que conviden a experimentar al voltant de textos literaris, pretenen donar a conèixer llibres especials o singulars i busquen fórmules diverses per presentar-los. Sempre s'hi mostren altres obres o autors per trobar-hi relacions, i inclouen una estona de lectura. Podeu trobar més informació i exemples de laboratoris a l'enllaç següent: <http://www.martaroig.com/serveis/laboratoris-de-lectura>.

Material

- Llibre
- Faristol
- Altres llibres que figuren a la bibliografia
- Capseta amb un picarol
- Làmina amb la imatge del follet
- Capsetes per a poemes
- Petites imatges relacionades amb els poemes
- Punts de llibre

Propostes

- Sempre que preparem un laboratori de lectura, cal fer una feina prèvia que consisteix a tenir pensades i preparades totes les activitats que volem dur a terme, així com el material que necessitem. L'ambientació és molt important, perquè ha d'actuar com a element motivador i ha de generar sorpresa.
- Convé tenir en compte que un laboratori ha de motivar reptes intel·lectuals de lectura i, per tant, ha de crear un ambient tranquil que permeti la concentració en els aspectes literaris i defugui la sobrecàrrega d'estímuls visuals i materials que poden distorsionar el propòsit intel·ligent de la proposta.
- Cal col·locar uns quants paraigües distribuïts per l'aula, tants com grups d'alumnes hi hagi, i a sota de cada paraigua, una capseta que contindrà un poema de l'antologia *Plouen poemes!* amb el nom de l'autor o autora. En un espai central muntarem un racó poètic amb llibres de diversos autors, temes, etc., i el llibre que volem destacar, és a dir, *Plouen poemes!*, el posarem en un faristol. A l'hora de triar les obres poètiques, cal tenir en compte que n'hi ha d'haver dues de cada un dels autors dels poemes que s'han posat a les diferents capsetes i que pertanyen a l'antologia. Cal consultar les obres citades a l'índex de *Plouen poemes!* per fer la tria més adequada segons l'alumnat a qui vagi destinada.
- Cada petit grup s'ha de situar prop d'un paraigua i obrir la capseta que hi ha a sota. Tot seguit, ha de llegir el poema i buscar a quin altre llibre del racó poètic hi ha el mateix poema. Un cop trobat, ha de triar un altre poema del llibre del racó per compartir-lo amb la resta de la classe. Es tracta, per tant, de facilitar la descoberta de nous poemes i establir connexions entre autors i obres.
- La darrera activitat del laboratori consisteix a compartir la lectura dels poemes amb els companys. Es tracta que cada grup llegeixi en veu alta el poema que ha trobat a la capseta i el poema que ha triat dels llibres del racó poètic. Poden decidir com faran la lectura en funció de com el volen posar en escena i tenint en compte les característiques de cada poema.
- Per finalitzar el laboratori, repartirem diferents punts de llibre amb la imatge del poeta que els ha tocat i una breu informació biogràfica. És molt important que tant l'antologia *Plouen poemes!* com els llibres que hi hem associat restin uns quants dies a disposició de l'alumnat perquè els puguin conèixer, explorar i comentar amb la resta de companys.

2.3. De la lectura individual a la lectura compartida. Trio un poema!

Triar un poema no és fàcil, és un acte que vol entrenament. Cal fomentar que els infants triïn poemes argumentant que ho han fet per alguna cosa més que «perquè m'agrada». Cal oferir-los la possibilitat que presentin poemes. Els mestres els hem d'ajudar amb les eines que tinguem

a l'abast, com ara llibres que continguin un repertori ampli de composicions. Un exemple pot ser *Plouen poemes!*, una antologia de temes variats amb poesies de tots els tons i estils.

Material

- Llibre
- Prestatge amb un faristol per col·locar el llibre
- Capsa amb cartonets en blanc per escriure
- Material d'escriptura
- Una bústia

Propostes

- Amb una periodicitat regular (una vegada a la setmana, cada quinze dies, etc.) cada infant presentarà un poema. Ho farà a partir del cartonet que haurà emplenat, que haurà deixat a la bústia i en el qual haurà expressat la raó o les raons per a la lectura del poema.
- Cada cartonet tindrà dos apartats que caldrà emplenar: «He triat el poema» i «Aquest poema m'agrada perquè». Caldrà ajudar l'infant a fixar-se en aspectes que l'ajudin a argumentar la tria. Per exemple: el personatge del poema, un record o sentiment que desperta, una paraula o un vers que és especialment divertit o emocionant, etc. És convenient que, periòdicament, el mestre faci aquest exercici a l'aula i expliciti els arguments que l'han portat a triar un poema determinat.
- L'alumne llegirà en veu alta el poema escollit, que haurà preparat prèviament amb l'educadora o amb la família per intentar trobar com vol ser dit.

ÀMBIT 3. ELEMENTS LINGÜÍSTICS I LITERARIS. INTERPRETACIÓ, CREACIÓ I RECREACIÓ

Les paraules, en els poemes, sempre volen dir el que diuen? Si trobem «Sol, solet, vine'm a veure que tinc fred», el sentit no sempre és que el sol baixi del cel perquè el cridem i ens vingui a veure. Potser el poeta diu al lector que està trist i necessita que algú li faci companyia. La poesia de vegades amaga sentits diferents a dins de les paraules. En aquest apartat es plantegen diferents propostes encaminades a descobrir els sentits amagats d'alguns poemes, passar d'una interpretació literal a una de més simbòlica i conèixer alguns recursos poètics.

Objectius

- Aprofundir en la interpretació d'alguns poemes de l'antologia
- Reconèixer i apreciar alguns recursos literaris, creatius: metàfora, personificació, etc.
- Iniciar-se en la creació i la recreació de versos

3.1. Propostes per a la interpretació. Què hi ha al fons del poema?

Material

- Llibre

Propostes

a) Exploració del títol

Els títols dels poemes activen la formulació d'hipòtesis sobre el missatge que la lectura del text transmetrà. Tenint en compte que els poemes són textos breus, els lectors poden verificar o desestimar les hipòtesis inicials amb certa rapidesa, fet que des de l'escola es pot aprofitar per desenvolupar aquesta estratègia lectora. Hi ha **títols literals**, que es corresponen amb el sentit dels poemes, i **títols més simbòlics**, és a dir, menys explícits, que requereixen un grau més elevat d'interpretació.

- Es proposa seleccionar un parell de poemes que tinguin títols literals i altres de simbòlics, llegir oralment el títol i comentar quin és el tema que pot tractar el poema. Després de la lectura del poema, cal recuperar les hipòtesis prèvies per verificar-les o desestimar-les i valorar, en el cas dels títols simbòlics, per quin motiu l'autor ha triat aquesta opció.

Exemples

- **Títol literal:** «Gos abandonat», de Salvador Comelles (p. 73). El títol situa clarament el lector i avança el contingut del poema.

- **Títol simbòlic:** «Cirurgia», de Joana Raspall (p. 54). Llegint el poema sencer el lector s'adonarà que l'autora proposa un joc interpretatiu a partir de la imatge mental que el poema ofereix (una aranya cosint una ala de papallona) i una operació de cirurgia.

b) Relacions intertextuals

Hi ha poemes que fan referència a altres creacions literàries o artístiques que cal conèixer per poder entendre plenament el significat del que es llegeix.

- Es proposa seleccionar un grup de poemes que presentin relacions intertextuals molt clares perquè, en petits grups o en el grup classe, les puguin detectar, és a dir, puguin marcar què fa referència a un altre text i quina part ha inventat l'autor, i explicitar per quin motiu deu haver fet aquest tipus de poema: per fer riure, per emocionar, per fer pensar, etc.

Exemples

- «Rata d'escala», de Miquel Desclot (p. 40). Aquest poema juga de manera molt evident amb la faula de «La rateta que escombrava l'escaleta». Es tracta d'un text ple d'humor perquè usa determinats contrastos, com ara «escombrava l'escaleta» per «embrutava l'escaleta». A més, s'hi contraposa la visió humana d'una rata amb la que ofereix el conte popular, i la rima també contribueix a donar un toc d'humor al poema.
- «El llop», d'Enric Larreula (p. 43). Aquest poema fa referència al conte dels germans Grimm «La Caputxeta Vermella». Amb humor, l'autor organitza un diàleg entre els dos protagonistes del conte en què tergiversa les respostes de la nena, cosa que capgira i trenca l'evolució de la trama coneguda del conte.

c) Veu o punt de vista

Els poemes, com els altres textos, estan explicats a partir d'un determinat punt de vista que contribueix a fer que el lector es posi en el lloc del protagonista, que el poeta interpel·li directament el lector, que el text sigui humorístic, etc. Utilitzant la primera persona, el poeta aconsegueix una connexió íntima amb el lector, escurça la distància amb ell i el missatge és efectiu. Fent servir la segona persona, el poeta s'adreça al lector i sembla que en vulgui aconseguir una resposta emocional. L'ús de la tercera persona indica, sovint, que el poema és descriptiu o narratiu.

- La proposta consisteix a esbrinar el punt de vista amb què s'explica el poema i a saber què implica que l'autor decideixi escriure el text en primera o en tercera persona.

Exemples

- **Poemes narrats en primera persona:** «Mare, si fos mariner?», de Miquel Martí i Pol (p. 79), un poema que expressa els desitjos personals del protagonista, i

«Hipopòtam», de Josep Carner (p. 13), en què l'hipopòtam es descriu a ell mateix amb humor i en relació amb altres personatges.

- **Poemes narrats en segona persona:** «Amistat», de Joana Raspall (p. 68), en el qual l'autora es dirigeix al lector i li fa d'amiga, i «En Pere sense por», de Núria Albó (p. 52), en què l'escriptora interpel·la el lector per compartir sensacions.
- **Poemes narrats en tercera persona:** «L'Elionor», de Miquel Martí i Pol (p. 80), en què, a través de l'explicació de com és la vida d'una obrera que comença a treballar a catorze anys a la fàbrica, l'autor denuncia les condicions de vida i laborals dels treballadors de les fàbriques que eren també les seves, i «El vellet del turó», de Joana Raspall (p. 77), que narra la vida plàcida i, en certa manera, bucòlica d'un pastor que viu envoltat de natura.

d) Metàfores

Molts poemes contenen metàfores, és a dir, paraules a les quals es dona un significat diferent del que realment tenen.

- La proposta consisteix a detectar el sentit real que s'amaga darrere d'una metàfora i a establir correspondències entre el sentit real i el figurat. Després de descobrir i apreciar les metàfores, l'alumne també en podria elaborar algunes de noves.

Exemples

- «El cel», d'Apel·les Mestres (p. 63). Aquest poema està ple de metàfores perquè es basa en la representació del cel com un camp des del primer vers, «El cel és un camp».
- «Avellana», de Lola Casas (p. 94). En aquest poema l'avellana es representa com el cor d'una capseta de fusta.

e) Personificacions

Aquest recurs és utilitzat per molts poetes per donar vida «humana» a elements que normalment no en tenen: animals, cossos celestes, plantes, etc. Amb la personificació, augmenten les possibilitats de portar el llenguatge del poema a situacions i pensaments que van molt més enllà de la realitat. És un recurs que permet que el poema sigui molt imaginatiu i que enllaci amb la capacitat de representar el món de manera il·lusionista que tenen els infants.

- Es proposa llegir diferents exemples de poemes que es basen en la personificació i jugar a veure què tenen en comú.

Exemples

- «Els grills demanen la lluna», de Salvador Perarnau (p. 47). En aquest poema, que narra una història, els grills ploren, com si fossin persones, perquè volen la lluna, i la lluna els escolta i els contesta, com un interlocutor. En aquest cas, la personificació ofereix una visió màgica de la natura.

- «Rialla d'abril», d'Apel·les Mestres (p. 37). L'autor expressa l'alegria que sent davant d'un arbre florit, fent que aquest mateix arbre tingui les atribucions d'un humà que dona el bon dia, que riu, que estén les branques com si fossin braços, etc.

f) Endevinalla

És una forma de poesia joc, de joc de paraules, que s'inspira en el gènere tradicional de les endevinalles. Sol agradar molt als infants perquè els permet, a través d'escoltar la forma rítmica i organitzada del poema, copsar l'enigma que s'hi amaga al darrere. Quan el poema és una endevinalla normalment no hi ha el nom de l'objecte, animal, etc., dins els versos.

- Es proposa compartir la lectura d'alguns poemes que facin la funció d'endevinalla, tenint en compte que cal seleccionar poesies sense dir el títol i que no continguin la solució a dins dels versos.

Exemples

- «Zebra», de Pere Quart (p. 18). En aquest poema l'autor dona unes pistes molt imaginatives perquè el lector endevini de quin animal es tracta.
- «Follet», de Lola Casas (p. 45). En aquest poema l'autora parla amb un ésser extraordinari sense dir-ne el nom.

3.2. Propostes per a la creació i la recreació

En aquest apartat es recullen diferents propostes que pretenen fomentar la creativitat i la imaginació dels alumnes a partir, bàsicament, de la creació i la il·lustració de versos. Convindrà compartir els processos de creació i també els resultats amb els companys i companyes. És bo gaudir conjuntament dels treballs elaborats, comentar-los a classe, fer-ne exposicions, incloure'ls en el blog o la revista escolar, etc.

Material

- Llibre
- Fulls de diferents mides i formats
- Materials artístics: espuma EVA per fer estampacions, tinta, aquarel·les, retoladors, colors, ceres, etc.
- Diccionaris

Propostes

a) Dibuixos seguint la tècnica de l'il·lustrador de *Plouen poemes!*

- Es pot optar perquè els alumnes escullin un poema que els agradi i que vulguin il·lustrar amb la mateixa tècnica que fa servir l'il·lustrador del llibre. En aquest cas, es tracta d'elaborar tampons amb espumes de formes geomètriques i tinta

per jugar a fer estampacions. Primer caldrà observar les diferents il·lustracions i parlar sobre com creuen que s'ha fet.

b) Dibuixos per fer un llibre il·lustrat a partir d'un poema

- Aquesta proposta es basa en la il·lustració d'un poema llarg que es pugui convertir en un llibre elaborat per tots els alumnes d'una aula. Es tracta d'escollir un poema que contingui un relat i que tingui diferents escenes que es puguin il·lustrar. Poden servir de referència les obres realitzades pels alumnes de l'Escola El Puig d'Esparreguera, amb el guiatge del mestre Ramon Besora, a partir de poemes de Miquel Martí i Pol (*Hivern: Visualització del poema «Hivern» de Miquel Martí i Pol*. Sant Boi de Llobregat: El Mall, 1978).

c) Inventar uns quants versos

- La creació literària parteix de l'experiència lectora, del joc, de la transformació. Els alumnes acostumen a inventar-se poemes després d'haver-ne escoltat, partint d'una estructura o mots rítmics. En aquest cas, es proposa que a partir d'alguns versos d'un poema del llibre n'inventin de nous seguint la mateixa pauta mètrica i rítmica per continuar el poema o recrear-lo.
- Dins d'aquesta proposta, es podria mostrar que «El petit gallaret» (p. 114) o «La boira» (p. 33) són composicions escrites per infants. Aquest fet pot suposar un estímul perquè els alumnes vulguin començar a crear poesia.
- També es pot iniciar la creació de poemes a partir de cançons populars o canterelles tradicionals. Es pot mostrar l'exemple del poema «Cant del pescador», de Tomàs Garcés (p. 114), que s'inicia amb dos versos d'una cançó popular catalana: «Quan jo tenia quatre anys / mon pare em duia a la barca».

d) Transformació de poemes

- Es tracta de centrar la mirada en els elements constitutius d'alguns poemes, que poden servir de referència per fer noves creacions.
- Es proposa examinar un poema de tipus narratiu, com «Una vegada eren tres», de Francesc Bofill (p. 56), i fer-ne un de nou canviant la situació o els personatges, o bé afegint-hi estrofes.

e) Jocs de llengua i cal·ligrames

- Hi ha molts poemes que contenen jocs lingüístics, onomatopeies, etc., que són interessants com a elements de gaudi i també perquè poden activar la creativitat lingüística i literària dels lectors. En aquest sentit, els cal·ligrames són un estímul artístic interessant, una manifestació lúdica del llenguatge.
- **Joc de llengua:** «Cançó per a desfer processons», de Joan Armangué (p. 107). En aquest cas l'autor ha utilitzat una cantarella, pròpia dels jocs infantils, que conté molta musicalitat. A partir de l'estructura d'aquest poema i de la cançó que conté, els alumnes es poden inventar un poema que inclogui una rima coneguda (una cançó de comptar, de saltar a corda, etc.).

- **Cal·ligrama:** es pot iniciar la proposta amb l'exemple del poema «La pluja cau», de Carles Cano (p. 92). Aquest poema visual juga amb una onomatopeia («Cataplau!») en un format que recorda la pluja que cau. A partir d'aquest poema els alumnes podrien inventar-se una altra situació i crear un petit poema visual que contingués una onomatopeia.